

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคไทยแลนด์ 4.0

Active Learning Management in the Era of Thailand 4.0

รัศมี ศรีนนท์¹

DR.RASSAMEE SRINON

อุดมกฤษณ์ ศรีนนท์²

DR.UDOMKRIT SRINON

วิภารัตน์ ยมดิษฐ์³

VIPARAT YOMDIT

กรรณิการ์ กิจนพเกียรติ⁴

KANNIKA KITNOPKIAT

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำกระตุ้นหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมจากการเรียนรู้ซึ่งจะสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของรัฐบาล

คำสำคัญ การจัดการเรียนรู้, การเรียนรู้เชิงรุก, ยุคไทยแลนด์ 4.0, การสร้างสรรค์ทางปัญญา

---

¹ดร.พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการพิเศษภาควิชาการพยาบาลแม่และเด็กวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

²ดร.อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

³พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการพิเศษภาควิชาการพยาบาลแม่และเด็กวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

⁴พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนและจิตเวช วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

Abstract

This article presents perspectives on active learning management which involve learning management based on the theory of constructivism that focuses on learning process rather than subject content. This is to help learners connect or construct knowledge by themselves or create knowledge from within by themselves through real practices in different learning activities which are facilitated by teachers that will lead students to ways of analysis, synthesis and evaluation from learning activities. Therefore, learners' learning is full of meanings and leads to other different activities effectively in which learners can create innovations that will meet the government's policy of Thailand 4.0.

KEYWORDS: LEARNING MANAGEMENT, ACTIVE LEARNING, THAILAND 4.0, CONSTRUCTIVISM

ความนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตราที่ 24 พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนจะต้องจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การแก้ปัญหาจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติ อ่าน ทำได้ คิดเป็นผสมผสานมีความรู้สาระต่างๆอย่างสมดุลปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อ อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้จัดการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา ร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตามกรอบแนวคิดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21(สมฤดี, 2561:264; พรรณี ปานเทวีญ, 2559:18)

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถตอบโจทย์ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเพราะเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าเนื้อหาวิชาที่เรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่มีครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ เป็นผู้กระตุ้นผู้เรียนหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อื่นๆ โดยกระบวนการคิดขั้นสูง ดังนั้นจะกล่าวได้ว่าคือผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พุฒตมิกุล, 2555)

นอกจากนี้หน่วยประเมินการศึกษานานาชาติของมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (<https://www.cambridgeinternational.org/Images/271174>.)

กล่าวว่า ทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังการเรียนรู้เชิงรุก คือ ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) ซึ่งเน้นข้อเท็จจริงที่ว่า ผู้เรียนสร้างความรู้หรือความเข้าใจด้วยตนเองเป็นกระบวนการสร้างความหมาย (meaning making) โดยอาศัยประสบการณ์เดิมเชิงลึกและทักษะต่างๆด้านความเข้าใจ ดังนั้น ทักษะการสอนที่ดีจึงเป็นกระบวนการที่ครูผู้สอนสามารถจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เป็นการสร้างโอกาส การปฏิสัมพันธ์ และการจัดการระงงานการเรียนรู้และการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง กล่าวคือทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ทางสังคมเน้นว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นในเบื้องต้นผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น เช่น ครูหรือเพื่อน นักทฤษฎีสร้างองค์ความรู้ที่โดดเด่นท่านหนึ่งคือ เลฟ ไวทอตสกี (Lev Vygotsky , 1896–1934) ได้อธิบายถึงพื้นที่รอยต่อการพัฒนา (Zone of Proximal Development (ZPD) โดยกล่าวว่าพื้นที่ที่การเน้นกิจกรรมการเรียนรู้โดยเป็นรอยต่อพื้นที่ของผู้เรียนรู้ที่ได้เรียนรู้และการชี้แนะจากครูผ่านภาระงานการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding tasks) การให้คำแนะนำ หรือ การสนับสนุนที่ท้าทายผู้เรียนโดยอยู่บนพื้นฐานความสามารถปัจจุบันของผู้เรียนและผ่านการให้ผลย้อนกลับที่เข้มข้นแก่ผู้เรียนโดยใช้การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for learning)นอกจากนี้ การเรียนรู้เชิงรุกยังเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการศึกษาอื่นๆ กล่าวคือ การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสถานการณ์ภายในบริบทที่มีความหมาย (Meaningful context) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่พัฒนาโดย Jean-Jacques Rousseau (1712–1778) และมีอิทธิพลต่อนักศึกษามากมายในยุคต้นศตวรรษที่ 20 เช่น John Dewey (1859–1952) และ Maria Montessori (1870– 1952) ทฤษฎีนี้ได้นำไปสู่รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะและค้นคว้า (inquiry-based and discovery learning models)

กล่าวคือ คนเราเรียนรู้ได้ดีเมื่อเราเห็นประโยชน์ของสิ่งที่เราเรียนและเชื่อมโยงไปสู่โลกแห่งความเป็นจริง (Real world) นอกจากนี้ การเรียนรู้คือการพัฒนา (Learning is developmental) ประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กควรเหมาะสมกับอายุแม้ว่าระดับการพัฒนาและอายุจะมีความไม่สัมพันธ์กันอยู่บ้าง

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

เมื่อกกล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) นักการศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศหลายท่านได้ให้คำจำกัดความลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) ดังนี้

หน่วยการประเมินการศึกษานานาชาติของ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (<https://www.cambridgeinternational.org/Images/271174>.) ได้ให้คำอธิบายว่า มีคำศัพท์หลายคำที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งหมายถึง

1. การเรียนแบบโดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student centred, or learner centred learning) โดยที่นักเรียนมีบทบาทอย่างแข็งขันในการเรียนรู้ของตัวเอง และมีครูเป็นผู้กระตุ้นในการเรียนรู้มากกว่าที่จะเป็นผู้สอน
2. การเรียนรู้แบบสืบเสาะค้น/การแก้ปัญหา/ การค้นคว้า (enquiry-based, problem-based or discovery learning) โดยที่ผู้เรียนใช้กระบวนการตั้งคำถามเชิงวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์หลักฐาน การเชื่อมโยงหลักฐานไปสู่ทฤษฎี การสรุป และการสะท้อนข้อค้นพบต่างๆ จากการเรียนรู้
3. การเรียนรู้จากประสบการณ์ (experiential learning) โดยที่ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของผู้เรียนเอง

ในประเด็นดังกล่าว ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2553) ได้จัดลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไว้ ดังนี้

1. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
  2. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
  3. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
  4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
  5. ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงานและการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
  6. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พุด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
  7. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง
  8. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด
  9. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
  10. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน
- นอกจากนี้ อุทัย ดุลยเกษม (2560) กล่าวว่า วิธีการและกระบวนการการเรียนการสอนที่เรียกว่า การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) นั้น มีองค์ประกอบบางประการที่เห็นพ้องต้องกันคือ การให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติหรือการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่กำลังเรียนรู้

เรื่องอะไร เพราะฉะนั้นการให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหรือการทำการบ้านที่วิธีการเรียนการสอนแบบเดิมใช้อยู่ก็ถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาจากแง่นี้วิธีและกระบวนการเรียนการสอนที่เรียกว่า การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ประเด็นจะอยู่ที่ว่าในกระบวนการเรียนรู้เราให้ผู้เรียนได้กระตือรือล้นแค่ไหนเพียงใดด้วย จึงจะเห็นได้ว่าการให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้นั้นมันมีระดับตั้งแต่การเข้ามามีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อยไปจนถึงการมีส่วนร่วมที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกันเองเกือบทั้งหมดในการเรียนรู้เรื่องนั้นๆ

เยาวเรศ ภักดีจิตร (2557) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะความคิดระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินข้อมูลในสถานการณ์ใหม่ได้ดีที่สุดในที่สุดจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจจนสามารถชี้นำตลอดชีวิตในฐานะผู้ฝึกฝนการเรียนรู้ธรรมชาติของการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ประกอบด้วยลักษณะสำคัญต่อไปนี้

1. เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลงและพัฒนาทักษะให้เกิดกับผู้เรียน
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยลงมือกระทำมากกว่านั่งฟังเพียงอย่างเดียว
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเช่นอ่านอภิปรายและเขียน
4. เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน
5. ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลการนำไปใช้และ
6. ทั้งผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้อย่างรวดเร็ว

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ต้องการกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองผ่านการจัดการตนเองให้มีความรู้และช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมชั้นซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างสรรคพัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะที่หลากหลายเป็นกระบวนการที่ประณีตรัดกุมและผู้เรียนได้รับประโยชน์มากกว่าการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ อาจนำมาขยายความให้เห็นเป็นลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) ได้ดังนี้

1. เป็นการเรียนรู้การสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมองได้แก่การคิดการแก้ปัญหาและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
2. เป็นการเรียนรู้การสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
3. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
5. ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกันการมีวินัยในการทำงานการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
6. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่านพูดฟังคิดอย่างลุ่มลึกผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
7. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง
8. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศและหลักการความคิดรวบยอด
9. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

10. ความรู้เกิดจากประสบการณ์การสร้างองค์ความรู้และการสรุปบทวนของผู้เรียน

บทบาทของอาจารย์ผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักวิชาการหลายท่าน เช่น ณ์ชนัน แก้วชัย เจริญกิจ (2550) กล่าวว่า การจัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียนดังนี้

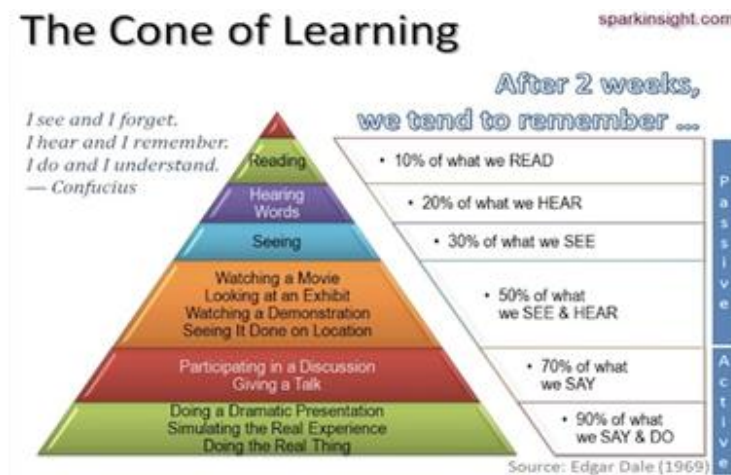
1. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และ
2. การเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียนกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
3. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทายและให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย
5. วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหาและกิจกรรม
6. ครูผู้สอน ต้อง ใจ กว้าง ยอม รับ ใน ความสามารถในการแสดงออก และความคิดของที่ผู้เรียน

บทบาทของครูกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งประกาศโดยสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาว่าแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ใน

สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนในองค์ประกอบที่ 1 องค์ความรู้ (Knowledge) คือมีความรู้ในศาสตร์การสอน และการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 สมรรถนะ (Competencies) คือ 1) ออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และ สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนพร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2561)

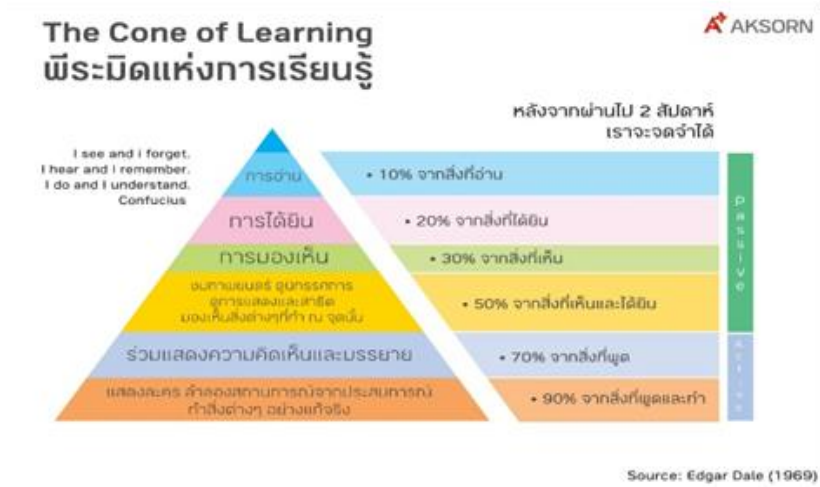
การจัดการเรียนการรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำซึ่ง “ ความรู้ ” ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน, การเขียน, การโต้ตอบ, และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์, การสังเคราะห์, และการประเมินค่าจะกล่าวได้ว่าการจัดการ

เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกันในการนี้ครูต้องลดบทบาทในการสอน และการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรงลงไป แต่ไปเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น และอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยการพูด การเขียน การอภิปรายกับเพื่อนๆ ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนได้มากและนานกว่ากระบวนการเรียนรู้แบบตั้งรับ (Passive Learning) เพราะกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ได้ผ่านการปฏิบัติจริง จะสามารถเก็บจำในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่าระยะยาวกว่าซึ่งอธิบายไว้ในพีระมิดแห่งการเรียนรู้ (The Cone of Learning) ทั้งที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทย ดังรูปภาพที่ 1 และ 2

รูปภาพที่ 1 พีระมิดแห่งการเรียนรู้ (The Cone of Learning)

ที่มา: EDGAR DALE'S CONE OF EXPERIENCE. จาก <https://teachmoella.weebly.com/dales-cone-of-experience.html>

รูปภาพที่ 2 พีระมิตแห่งการเรียนรู้ (The Cone of Learning)

ที่มา: Active learning คืออะไร? สอนยังไงให้เห็น Active learning. จาก <http://www.aksorn.com/active-learning/>.

จากรูปภาพที่ 1 และ 2 จะเห็นได้ว่าพีระมิตแห่งการเรียนรู้ (The Cone of Learning) นี้ได้แบ่งเป็น 2 กระบวนการ ได้แก่ 1) กระบวนการเรียนรู้แบบตั้งรับ (Passive Learning) และ 2) กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งสามารถอธิบายความแตกต่างของกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 2 กระบวนการ ดังนี้

กระบวนการเรียนรู้แบบตั้งรับ (Passive Learning) มีลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้โดยการอ่านท่องจำ ผู้เรียนจะจำได้ในสิ่งที่เรียนได้เพียง ร้อยละ 10
2. การเรียนรู้โดยการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียวโดยที่ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมอื่นในขณะที่อาจารย์สอนเมื่อเวลาผ่านไป ผู้เรียนจะจำได้เพียง ร้อยละ 20
3. หากในการเรียนการสอนผู้เรียนมีโอกาสได้เห็นภาพประกอบด้วยก็จะทำให้ผลการเรียนรู้คงอยู่ได้เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 30

4. กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพิ่มขึ้น เช่น การให้ดูภาพยนตร์ การสาธิต จัดนิทรรศการให้ผู้เรียนได้ร่วมทั้งการนำผู้เรียนไปทัศนศึกษาหรือดูงานก็ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น เป็น ร้อยละ 50

กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1. การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้ และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า หรือ สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เขาได้มีโอกาสร่วมอภิปรายให้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสาร ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 70
2. การนำเสนองานทางวิชาการ เรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งมีการฝึกปฏิบัติ ในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ ต่างๆ ซึ่งจะทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นถึง ร้อยละ 90

ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนรวมทั้งสามารถใช้ได้กับนักเรียนทุกระดับทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ซึ่ง McKinney (2008) ได้เสนอตัวอย่างรูปแบบหรือเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้ ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think-Pair-Share)คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดแต่ละคน ประมาณ 2-3 นาที (Think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนอีกคน 3-5 นาที (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share)

2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning group) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดเป็นกลุ่มๆ ละ 3-6 คน

3. การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led review sessions) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาข้อสงสัยต่าง ๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูจะคอยช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหา

4. การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้าบูรณาการในการเรียนการสอนซึ่งใช้ได้ทั้งในชั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน และหรือชั้นการประเมินผล

5. การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or reactions to videos) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ดูวิดีโอ 5-20 นาที แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่

ได้ดูอาจโดยวิธีการพูดโต้ตอบกัน การเขียน หรือ การร่วมกันสรุปเป็นรายการกลุ่ม

6. การเรียนรู้แบบโต้ว่าที่ (Student debates) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม

7. การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student generated exam questions) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว

8. การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-Research proposals or project) คือ อ ก า ร จั ด กิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างผลงาน และสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรืออาจเรียกว่า การสอนแบบโครงงาน(project- based learning) หรือ การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning)

9. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze case studies) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

10. การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping journals or logs) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ที่ได้พบเห็นหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

11. การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and produce a newsletter) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนร่วมกันผลิตจดหมาย

ข่าว อันประกอบด้วย บทความ ข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสาร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่นๆ

12. การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept mapping) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิด เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอด และความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิด โดยการใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่นๆ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

จากแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกดังกล่าว ผู้เขียนในฐานะผู้สอนในระดับอุดมศึกษา สาขาพยาบาลศาสตร์ หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี สถาบันพระบรมราชชนก และเป็นผู้ประสานงานรายวิชาและเป็นผู้สอนวิชาการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 รับผิดชอบสอนในหัวข้อการพยาบาลหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะครรภ์เป็นพิษ (Pregnancy – induced Hypertension :PIH) จึงขอยกตัวอย่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้แก่นักศึกษา โดยที่ผู้สอนได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน (Case based learning) ซึ่งผู้สอนได้ศึกษาประวัติของผู้เรียนส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ให้การพยาบาลหญิงตั้งครรภ์มีภาวะครรภ์เป็นพิษในฝึกภาคปฏิบัติวิชาการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1 ดังนั้น เมื่อผู้สอนสอนหัวข้อดังกล่าวได้ชี้แจงใบงาน วิธีการเรียนการสอน แจกเอกสารประกอบการสอนและนัดหมายกับผู้เรียนว่า เมื่อสอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองจากเอกสารประกอบการสอน และแหล่งเรียนรู้ต่างๆที่ผู้สอนแนะนำ และเมื่อผู้เรียนศึกษากรณีตัวอย่างที่ผู้สอนเตรียมให้

จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมดโดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกและชี้แนะในการเรียนรู้ตลอดการเรียนรู้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์กรณีศึกษา และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถนอกจากตัวอย่างนี้แล้ว ครูผู้สอนสามารถประยุกต์การจัดการเรียนการสอนที่ใช้กับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ไปยังนักศึกษาในสาขาวิชาอื่นๆ ได้เช่นเดียวกันโดยขึ้นอยู่กับสภาพการณ์และธรรมชาติการสอนในรายวิชานั้นๆ

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคไทยแลนด์ 4.0

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในยุคไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) สำหรับการศึกษาในยุคนี้เป็นนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาในด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนานวัตกรรมใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์โดยอาศัยองค์ความรู้ในศาสตร์ที่ผู้เรียนได้ศึกษาเป็นฐานร่วมกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และ /หรือ กระบวนการวิจัย อย่างไรก็ตามถ้าเรามองย้อนอดีตถึงระบบสังคมของประเทศไทยจะพบว่ายุคไทยแลนด์ 1.0 คือประเทศไทยในระบบสังคมการเกษตรกรรมยุคไทยแลนด์ 2.0 คือประเทศไทยในระบบสังคมอุตสาหกรรมยุคไทยแลนด์ 3.0 คือประเทศไทยในระบบสังคมอุตสาหกรรมหนักยุคไทยแลนด์ 4.0 คือประเทศไทยในระบบสังคมการสร้างนวัตกรรม(วิทวัส ดวงภูมเมศ และวาริรัตน์ แก้วอุไร,2560:1-13; อัญชลี วิมลศิลป์,2561:40-41) ดังนั้น การขับเคลื่อนบริษัท

ของภาครัฐในยุคไทยแลนด์ 4.0-การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นส่วนสำคัญในการเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้สร้างให้ผู้เรียนเป็นคนที่รักที่จะเรียนรู้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีคุณธรรมจริยธรรมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิตซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องมีการเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นหลักผู้เรียนจำเป็นสมบัติหรือทักษะที่สำคัญ คือ 3R และ 8C ซึ่ง 3R ได้แก่ 1. Reading (อ่านออก) 2. (W) Riting (เขียนได้) 3. (A) Rithmatics (มีทักษะในการคำนวณ) ส่วน 8C ได้แก่ 1. Critical Thinking and Problem Solving (มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ แก่ ไ ข ่ ใ ย ุ ่ ใ ้) 2. Creativity and Innovation (คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม) 3. Collaboration Teamwork and Leadership (ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) 4. Communication Information and Media Literacy (ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ) 5. Cross-cultural Understanding (ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม) 6. Computing and ICT Literacy (ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี) ซึ่งผู้เรียนที่เป็นเยาวชนในยุคปัจจุบันมีความสามารถด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีอย่างมากหรือเป็น Native Digital ส่วนคนรุ่นเก่าหรือผู้สูงอายุเปรียบเสมือนเป็น Immigrant Digital แต่ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์สามารถเรียนรู้ทุกช่วงวัย 7. Career and Learning Skills (ทักษะ ทางอาชีพ และการเรียนรู้) 8. Compassion (มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย) เป็นคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญของทักษะขั้นต้นทั้งหมดและเป็นคุณลักษณะที่ผู้เรียน/เยาวชนไทยจำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตใน

ยุคปัจจุบัน(<http://www.krusmart.com /student-3rs8cs/>)

เมื่อทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับลักษณะการจัดการเรียนของครู/ผู้สอนในประเทศไทยในแต่ละยุคจะพบลักษณะการเรียนการสอนดังนี้ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ยุคไทยแลนด์ 1.0 จะพบว่าครูเป็นใหญ่ในชั้นเรียนนักเรียน/ผู้เรียนต้องเรียนตามรูปแบบการสอนของครูโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน/ผู้เรียนในชั้นเรียน 2) การจัดการเรียนรู้ยุคไทยแลนด์ 2.0 นักเรียน/ผู้เรียนจะได้เรียนในสิ่งที่ตนเองชอบและถนัดกับครู/ผู้สอนที่มีความถนัดในวิชาที่เรียน มีการจัดโต๊ะและเก้าอี้ให้นักเรียนนั่งเรียนเป็นวงกลมมีครูในหลากหลายวิชาเอกโดยใช้ครูที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ (Expert Teacher) เป็นผู้สอนนักเรียน/ผู้เรียนที่เรียนช้าหรือมีปัญหาในการเรียนวิชาใดจะได้รับการดูแลเอาใจใส่ปรับฐานสติปัญญาให้ทัดเทียมเพื่อนๆ เป็นระยะ (Remedial Learning) โดยครู/ผู้สอนซึ่งเป็นเจ้าของวิชา 3) การจัดการเรียนรู้ยุคไทยแลนด์ 3.0 เน้นที่การเรียนมากกว่าการสอน (Learning-Oriented) ใช้เวลาในการบรรยายหรือถ่ายทอดน้อยลงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกิดความรู้ความเข้าใจมีความมั่นใจในสิ่งที่นักเรียน/ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มากขึ้นหรือที่เรียกว่า "สอนน้อยลงเรียนรู้มากขึ้น (Teach Less, Learn More = TLLM.)" 4) การจัดการเรียนรู้ยุคไทยแลนด์ 4.0 มุ่งหวังให้ผู้เรียนแต่ละคนไม่อยู่นิ่งกระตือรือร้นและคิดค้นหาความรู้และหาคำตอบอยู่ตลอดเวลา (Active Learner) สร้างบรรยากาศในห้องเรียนเป็นห้องเรียนแห่งความสงสัยนักเรียน/ผู้เรียนอยากเรียนอยากรู้อยากหาคำตอบ (Community of Inquiry) มุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการคิดสร้างสรรค์ (Creative Learning) ที่จะนำไปสู่การ

ผลิตภัณฑ์นวัตกรรม(Innovation) การสร้างอาชีพและการเรียนรู้ด้วยตนเองและมุ่งหวังให้ผู้เรียนสร้างองค์องค์ความรู้จากความสำเร็จรายบุคคลและจากการรวมตัวของผู้เรียนที่มีแรงผลักดันเป็นทีมเช่น ทีมที่มีนวัตกรรมเป็นจุดเน้น(ไพฑูรย์สินลารัตน์,2559) สอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง มา ต ร ร ฐ า น ก า ร อุด ม ศี ก ษ า พ . ศ . 2561(<http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/E/199/T19.PDF>) และประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเรื่องแนวทางการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติให้เกิดผลตามมาตรฐานที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียนว่าต้องเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีทักษะในศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่างๆเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคมมีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก ผู้เรียนสามารถสามารถสร้างโอกาสและมูลค่าให้กับตนเองชุมชนสังคมและประเทศ ([http://www.mua.go.th/users/bhes/bhes2/Standard %20of%20Higher%20Education-14-9-61/04-B4-sep14.18.pdf](http://www.mua.go.th/users/bhes/bhes2/Standard%20of%20Higher%20Education-14-9-61/04-B4-sep14.18.pdf))

ระบบสังคมยุคไทยแลนด์ 4.0 คือการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัยมีรายได้มากขึ้นและก้าวพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางโดยจะต้องผลิตนวัตกรรมใหม่ๆเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศและต้องสามารถติดต่อกับนานาชาติประเทศได้อีกด้วยการศึกษาไทยในยุคนี้จึงต้องเร่งดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมในหลายด้านเช่น ทักษะการใช้ภาษาไทย และภาษาที่สองหรือสามที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตการพัฒนาทักษะเพื่อการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพรวดเร็วทันทั่วทั้งการแลกเปลี่ยนความรู้การประสานความร่วมมือทั้งในและนอกประเทศไทยและการค้าขายในขณะเดียวกัน

ผู้เรียนในอนาคตก็ต้องคงไว้วัฒนธรรมซึ่งวัฒนธรรมของไทยที่ดึงามอนุรักษ์สิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นควบคู่กับการเรียนรู้ศาสตร์ใหม่ๆที่มีความทันสมัยด้วยเช่นกัน (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2559) การศึกษาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 จะต้องสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาสร้างผู้เรียนที่มีสมรรถนะเป็นที่ต้องการสนับสนุนการคิดนวัตกรรมและการพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2559) มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้เชิงรุก ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 และสามารถเป็นนวัตกรรมสร้างนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนประเทศให้เท่าทันกับระบบสังคมยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้

บทสรุปและข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning Management)

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ได้กล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นกระบวนการที่สำคัญได้คือ ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุดโดยผ่านกระบวนการตั้งคำถาม ค้นหา สังเคราะห์ วิเคราะห์ วิจัย อภิปราย และ ประเมินค่า โดยที่ผู้เรียนทำงานทั้งในรูปแบบเดี่ยวและกลุ่ม เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีต่างๆ เพื่อการพัฒนาสังคม ประเทศชาติที่ตนอาศัยอยู่ ในการที่จะทำให้ผู้เรียนมีลักษณะดังกล่าวนี้ ผู้สอนจะต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบในหลักสูตร โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการในการเรียนรู้ (Facilitator) ให้กับผู้เรียน ส่งเสริมให้

ผู้เรียนเรียนรู้โดยอิสระผ่านวัตถุประสงค์และกิจกรรมในการเรียนที่ถูกต้องแบบมาอย่างเหมาะสมและชัดเจนกับระดับขั้นของผู้เรียนในทุกสาระวิชาและเกิดการเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ไปสู่สิ่งใหม่ ผ่านกระบวนการการค้นคว้าหาคำตอบที่เป็นระบบและนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกนี้ ผู้สอนต้องสามารถออกแบบการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ให้เหมาะสมชัดเจนและสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาอย่างมีความสุข และใคร่รู้ผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ และประเมินค่า ดังนั้น จากการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จะเห็นว่า การเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างมากในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวจากการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการการตั้งคำถามเชิงท้าทาย การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การค้นคว้าสืบเสาะในสิ่งใหม่ๆ รอบตัวโดยต่อยอดจากประสบการณ์เดิม การมี

ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างครูและผู้เรียน ทั้งในแง่การพูดคุย การฟัง พูด อ่านและเขียนอย่างเป็นระบบ เป็นต้น เป็นกระบวนการเสริมรอยต่อการเรียนรู้ที่เสริมศักยภาพให้กับผู้เรียนในทุกระดับและนำผู้เรียนไปสู่การเป็นผู้เรียนที่มีอิสระในตนเอง (Autonomous learner) ในที่สุด เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว การเรียนรู้แบบเชิงรุกน่าจะเป็นการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ในการพัฒนาประเทศไทยในยุค Thailand 4.0 ได้เป็นอย่างดีทั้งในแง่การพัฒนาส่วนบุคคลและการวิจัย การแข่งขันในระดับนานาชาติ ซึ่งจะนำพาให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้าโดยไม่ต้องพึ่งพาประเทศอื่นเป็นหลัก คณะผู้เขียนมีความเชื่อมั่นและมั่นใจเป็นอย่างยิ่งว่า หากระบบการศึกษาในโรงเรียนทุกระดับในประเทศไทยเราสามารถจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ดังที่กล่าวแล้ว ผู้เรียนไทยจะเป็นผู้เรียนที่มีศักยภาพและเป็นกำลังสำคัญในการช่วยกันพัฒนาประเทศของเราให้เจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างยั่งยืนในอนาคตอย่างแน่นอน

เอกสารอ้างอิง

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา.สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561, จาก

<http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/E/199/T19.PDF>.

ประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเรื่องแนวทางการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติให้เกิดผล. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561 จาก

<http://www.mua.go.th/users/bhes/bhes2/Standard%20of%20Higher%20Education-14-9-61/04-B4-sep14.18.pdf>.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). **อนาคตใหม่ของการศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0**. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561, สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561, จาก

<http://www.li.mahidol.ac.th/conference2016/thailand4.pdf>.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ.(2553). Active Learning. วารสารวิชาการ. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ประจำเดือน พฤศจิกายน 2553.

ทักษะคุณลักษณะเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ความต้องการกำลังคนยุค 4.0 หลัก 3RS X 8CS เด็กไทยในฝัน. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561, จาก <http://www.krusmart.com/student-3rs8cs/>.

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์.(2559). **Education reform & Entrance 4.0**.สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561, จาก <http://www.chiangmainews.co.th/page/archives/25402074>.

ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ. (2550). ภาวะผู้นำและนวัตกรรมทางการศึกษาครูกับ Active Learning. เข้าถึงจากสืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561, จาก <http://www.itie.org>.

พรรณี ปานเทวัญ.(2559).การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กับการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาชีพพยาบาล.วารสารทหาร
ปก; 17(3): 17 – 24.

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์.(2559). เอกสารประกอบการบรรยาย “การศึกษาไทย 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา”.วิทยาลัยครุ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561,
จาก <http://www.dpu.ac.th/ces/upload/content/file/2559.pdf>

วิทวัส ดวงกุ่มเมต และวาริรัตน์ แก้วอุไร.(2560).การจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการเรียนรู้อย่าง
กระตือรือร้น. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม; 11(2):1-13

เยาวเรศ ภัคดีจิตร. (2557). Active Learning กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 .เอกสารประกอบการเสวนาทาง
วิชาการ “วันส่งเสริมวิชาการสู่คุณภาพการเรียนการสอน”30 กรกฎาคม 2557 ณ หอประชุม มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครสวรรค์

สถาพร พฤตพิบูล.(2555).คุณภาพผู้เรียน.....เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ (Quality of students derived from
active learning). วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา; 6(2): 1 – 12.

สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.(2561).แนวทางการส่งเสริมคุณภาพ
การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานและ
ประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.

สมฤดี พลละวุฒิไธมย์.(2561).การพัฒนาการบริหารระบบการศึกษาเพื่อเสริมความเป็นพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย.
วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร; 9(1): 264 – 273.

อุทัย ดุลยเกษม. (2560). กรองความคิดด้านการศึกษาดลอดชีวิตในสังคมไทยยุค 4.0. นครปฐม:ภาควิชาการศึกษา
ตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อัญชลี วิมลศิลป์อุไร.(2561).การปฏิบัติของศาสตร์เทคโนโลยีการศึกษาไทยแลนด์ในยุค4.0 ด้วยการเรียนรู้อย่าง
กระตือรือร้น.วารสารแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน; 15(1):31-43

Active learning คืออะไร? สอนยังไงให้เห็น Active learning.สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561,
จาก<http://www.aksorn.com/active-learning/>.

Cambridge active-learning.pdf. (2018) สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561, จาก
<https://www.cambridgeinternational.org/Images/271174>.

EDGAR DALE’S CONE OF EXPERIENCE. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561,
จาก <https://teachernoella.weebly.com/dales-cone-of-experience.html>.

McKinney, K. & Heyl, B., (Eds.). (2008). *Sociology Through Active Learning*. 2nd ed. Thousand Oaks,
CA: SAGE/Pine Forge Press.